СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 222. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 22вересня, 1934. VOL. XLII. No. 222. Jersey City, N. J., Saturday, September 22, 1934. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТОВА РАДА ПРОБУЄ ПОКІНЧИТИ ТКАЛЬНЯНИЙ СТРАЙК

ВАШИНҐТОН. — Іменована президентом Рада Для Розсліду Ткальняного Промислу віднеслася до юнії „Юнайтид Текстил Воркерс оф Америка" з закликом відкликати страйк, та до власників ткалень із закликом приняти назад усіх страйкуючих робітників, а рівночасно віддати спір до розгляду новій ткальняній раді. Теперішня Рада мала би бути знесена, а на її місце створена інша, з ширшими правами.

Ці заклики є кінцевим висновком звіту, предложеного Радою президентови Рузвелтови.

Розглянувши побіжно цей звіт, провідники робітничої юнії заявили свою прихильність до пропозиції. Підприємці свого становища ще не зазначили.

ЗАГРОЗА ВЕЛИКОГО СТРАЙКУ МОРЯКІВ.

НЮ ЙОРК. — Міжнародня Юнія Моряків Америки викликала загальний страйк усіх неліценціонованих моряків на торговельних кораблях, що пливають між портами Атлянтійського океану і портами Мексиканського заливу.

На цих кораблях працює коло 40,000 моряків. Страйк має початися дня 8 жовтня. Виняті зпід страйкового приказу тільки корабельні лінії „Істерн" і „Даймонд" та кораблі, навантажені нафтою, з котрих перша має контракт з юнією, а другі тепер переговорюють з юнією в справі контракту.

Страйк викликано для протесту проти загальних умов праці на американських кораблях. Юнійні провідники кажуть, що останніми часами зменшено число робітників на кораблях на 25 процентів, а їх заплату зменшено на 50 процентів.

Страйк тішиться великою популярністю.

СЛІДСТВО НАД ПОЖАРОМ КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Незвичайно цікаві факти з пожару корабля „Моро Кесл" розкрив підчас своїх зізнань перед радою корабельних інспекторів радіовий оператор Джордж Аланя. Його зізнання змальовували барвно замішання, яке панувало серед команди корабля, коли він почав горіти.

Коли Аланя прийшов до комантанта корабля, щоби дістати від нього дозвіл на висилку заклику помочі, він застав команданта нездібним до думання. Чотири рази підходив оператор до команданта та представляв йому грізний стан корабля й не міг промовити йому до розуму. Комендант бігав по капітанськім містку як божевільний і нічого не розумів, що йому говорив оператор. Оточення команданта теж виглядало на божевільних. Щойно за пятим разом вдалося операторови промовити до команданта так, що цей зрозумів його й казав вислати радіову депешу „Спасайте наші душі."

Конгресовий комітет, що досліджував державне походження моряків погорілого корабля, прийшов до переконання, що серед моряків корабля „Моро Кесл" було на 231 моряків 31 чужинців та 64 американізованих горожан. Конґресмен Дикстейн, голова цього комітету, каже, що ріжнородність складу залоги ослаблює здібність залоги боронити корабель на випадок нещастя.

ПОЛІЦІЯ ХВАЛИТЬСЯ РОЗВЯЗАННЯМ МІСТЕРІЇ ДИТИНИ ЛИНДБЕРҐА.

НЮ ЙОРК. — Місцева поліція каже, що її заходам удалося нарешті розвязати по півтретя роках загадочне викрадення дитини летуна Чарлза Линдберґа. Поліція арештувала Німця Бруна Ріхарда Гавптмана, котрому поліція вже доказала переховування окупу, одержаного за дитину, а котрого вона хотіла би ще звязати з самим викраденням.

Поліція попала на слід окупу через 10- і 20-долярові банкноти, котрі належали до окупу. Появлялися вони вже від довшого часу в ріжних банках і крамницях нюйорської дільниці Бронкс. Бачучи, що вони появляються все в тій самій околиці, поліція просила всіх крамарів і банкових службовців пильно слідити за людьми, котрі їх пускають. Онодi один такий банкнот дав один автомобіліст на одній ґазоліновій стації. У розмові з обслугачем стації автомобіліст сказав, що він має дома більше таких „золотих банкнотів". Обслугач записав нумер його ліценції на авті, а поліція почала стерегти його дім. Знайшовши ще інші познаки, що вказували на ту саму особу, поліція нарешті арештувала в середу Гавптмана. При ньому знайшли ще один банкнот, що походив зі суми, заплаченої як окуп.

Поліція держала арештування в тайні, а тимчасом збирала проти арештованого докази. Д-р Кондон, котрого викрадачі дитини вибрали були за посередника для заплачення окупу, пізнав Гавптмана зпоміж 20 осіб. Поліція обшукала дім Гавптмана і його ґараж і знайшла в цім останнім закопані глибоко в землі гроші з окупу. Знайдено покищо 13,000 долярів. 5,000 дол. Гавптман видав досі на прожиток. 25,000 долярів, як казав Гавптман, він зложив у якогось біржевика.

З Гавптманом арештовано його жінку.

ЗІ СЛІДСТВА В СПРАВІ АМУНІЦІЇ.

На переслуханню перед сенатським комітетом для розсліду фабрикації амуніції ставав як свідок Джан В. Йонг, президент підприємства, що є одиноким торговельним аґентом машинових крісів Томсона, і заявив, що в Америці тішиться гарним попитом німецький машиновий кріс, котрий наслідує модель Томсона. Аґентом німецького підприємства, дуже улюбленим бандитами, є Тавшнер, котро Америка прогнала була звідси в часі війни.

БУДУТЬ КУПУВАТИ СІНО В КАНАДІ.

Президент Рузвелт заявив недавно, що уряд Злучених Держав правдоподібно знесе мито на канадійське сіно в сумі $5.00 від тони, однак лише в тім випадку, коли сіно буде кувати американський уряд, а не приватні особи.

Провінціональні уряди в Канаді дуже занепокоїлися тим, бо заходить небезпека, що сіно вивандрує з Канади, якого й так ледви вистарчає на домашні потреби.

ДЕСЯТЬ МІЛІОНІВ НА КОЛЬОНІЗАЦІЮ.

Премієр провінції Квебек, Ташеро, оголосив, що на наступній сесії квебекського сойму буде ухвалено 10 міліонів долярів на кольонізацію в провінції Квебек. Теперішня кріза доказує, що найліпше забезпеченим від безробіття є чоловік, який працює на ріллі, який має свою власну фарму. Тому, що багато фармерів або їх синів полишили фарми і пішли до міста, гроші ці будуть ужиті в першій мірі на поворот тих людей на фарми, дальше на запомогу тим фармерським синам, які не є в стані купити собі власної фарми і занятися фармерством.

Кожний кольоніст, що осідає на фармі, дістане $700. Першого року виплатять йому $500, другого $100 і третього $100. Осідати на фармах будуть могти тільки жонаті або вдівці з родиною. Кошти будуть поносити: одну третю доміньяльний уряд, одну третю провінціональний уряд і одну третю муніципали. В кожнім муніципалі буде завязаний комітет з 5 осіб і цей комітет буде рекомендувати кольоністів, які мають осісти в їх муніципалі. Крім цього будуть заложені нові кольонії на державних землях або на землях, які уряд відкупить від лісових компаній.

ВЕЛИКА ПЕЧЕРА БІЛЯ ЧОРТКОВА.

В околиці Чорткова, 6 км. від міста, відкрито ґіпсову печеру, довгу 1 км. Справою занявся проф. Онацький, голова місцевого відділу туристично-краєзнавчого товариства, і забезпечив печеру перед знищенням. Рішив теж розпочати роботи, щоб удогіднити доступ до неї. Ближчі оглядини виказали, що є кілька підземних коридорів, якими можна йти сперщу у випростуваній поставі. Дальше треба повзати. Стіни в нутрі печери мають гарні сталяктити, подібно як печери у Кривчі. Є це третя більша печера, відкрита на галицькому Поділлі.

250 РОДИН ПІШЛИ НА ПІВНІЧ НА ЗЕМЛЮ.

З кількома аплікаціями ще до полагодження коло 250 родин лишили допомогу по містах в Саскачевані цього року і пішли на землю відповідно до пляну поселення провінціяльного уряду. Майже всі апліканти вже відїхали і приготовляються забрати свої родини на нові господарства на півночі.

НЕ ЗНАВ, КУДИ ИДЕ, І ЗАВАНДРУВАВ ДО ТЮРМИ.

Степана Рова стрінув на улиці Вінніпеґу поліцай тоді, як він двигав на плечах фіртку. Запитаний поліцаєм, куди він прямує, відказав, що сам не знає. А на питання, де він узяв фіртку, відказав, що нехай поліція сама собі знайде відповідь на це питання. Очевидно поліцай завів Стефана Рова на поліційну стацію і там суддя засудив його на 6 місяців тюрми.

СУМНА ЛЮБОВ.

Кройтон Кірк і Беті Сим з Торонта залюбились та бажали одружитися. Батьки дівчини не хотіли зголитись на це подруже, але любчик енерґійно тої згоди від батька дівчини добивався. Одного вечора прийшло між ними до сварки та бійки, при чім хлопець ударив старого кулаком, а на другий день знайшли його вже мертвого. Кірка арештовано та оскаржено за душогубство і засуджено на три і пів року тюрми. Батько хлопця, хлопець і дівчина не були з такого засуду вдоволені і подали справу до вищого суду. Хлопця тимчасом випустили на волю за порукою $5,000. Дівчина одержала 900 долярів асекурації по батькови та купила собі за ці гроші нове авто, котре принесло знов нову траґедію. Одного дня наречений з двома своїми братами та нареченою в 3-тій годині в ночи поверталиcь автом з прогульки домів. Кройтона мабуть зморив сон і він стратив контролю над автом. На гладкій дорозі авто перевернулося три рази. Наречений та його 12-літній брат зістали на місці вбиті, а старший брат та наречена тяжко покалічені. Беті зі шпиталю вийде сиротою, бо стратила батька, хлопця та 900 долярів.

ГОСТИННИЦІ ДЛЯ ЖІНОК.

Незадовго в Онтеріо мають повстати осібні гостинниці виключно для жінок, де жінка сама або в товаристві могтиме свобідно попивати пиво. Так як тепер є, то жінкам трохи невигідно разом з мужчинами пити в готелях, тому ліберальний уряд бажає їм дати ту благодать, котра їх буде скривати перед оком мужчин.

НЕБЕЗПЕЧНА ПАПІРОСКА.

До купця Мозеса Ґарфункля в Стрию приступив на вулиці якийсь мужчина і попросив вогню від папіроски, яку він курив. Коли незнакомець закурив свою папіроску і відійшов, Ґарфункель почув, що тратить свідомість і засипляє. Прийшовши за пів години до памяти, побачив, що пропав його швайцарський золотий годинник вартости поверх 1,000 злотих. Поліція шукає грабіжника, що усиплює людей папіроскою.

СЕНЗАЦІЙНЕ ВБИВСТВО Й САМОГУБСТВО У ЛЬВОВІ.

Львівський купець Каганек зарізав свою жінку, а сам тим самим ножем пробив собі серце. Всякий ратунок обоїх був спізнений. Жінка Каганека була старша від мужа 15 літ, а заки вийшла заміж за Каганека, жила 22 роки на віру з аптикарем Ґльосом. З походження вона була Румунка; за молодих літ відзначалася надзвичайною красою. Каганек, заздрісний за її минувшину, часто знущався над нею і це й було, правдоподібно, причиною вбивства. Каганек мав склад паперу, а його річний оборот виносив до 100 тисяч.

ГРЕЦЬКІ ЖАРТИ.

Президент грецького парляменту, знаний політик Боціхі, впав жертвою дуже неприємного для нього жарту. В 2. годині над раном збудив його телефон. Невідомий гуморист повідомляв Боціхого, що парлямент горить. Коли по годинній божевільній їзді автом (Боціхі мешкає на селі), прибув він до Атен, побачив, що з нього зажартували.

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВЛЯ.

Так принайменше твердить париський лікар Пєтро Ваше. Ось як виглядає хід „курації", яку він що тижня переводить із юрбою кількох сотень Парижан. Всі пацієнти зібрані в темній салі. Чути слова д-ра Вашета: Дайте своїй вдачі волю. Не напружуйтеся. Повторяйте за мною: „Я здоровий, сильний, спокійний. А тепер смійтеся". У цій хвилині наставляють ґрамофон із величезним голосником. Плита не передає жадних слів ані музики. Чути лиш величезні сальви реготу. По хвилині зачинають пацієнти також сміятися. Сміх переходить у реґіт. Всі качаються зі сміху по землі і сльози стоять їм в очах. Вкінці ґрамофон перестає реготатись і відслонюють вікна. Пацієнти схаменулись. А коли розходяться домів, усі всміхнені і вдоволені і на деякий час мають запевнений спокій нервів. Д-р Ваше твердить, що його курація робить чудо.

НЕЩАСТЯ ПІДЧАС БОРОТЬБИ З БИКОМ.

Підчас боротьби з биком у Ля Коруна (Еспанія) притрапилося ось таке нещастя. Бик витрутив одному матадорови шпаду з руки. Шпада впала межи видців і одного з них убила. Вмираючий встиг ще вирвати зброю з грудей і відкинути її, причім тяжко ранив одного журналіста. Матадор щасливо втік.

ТЕРОР В ІНДІЇ.

На процесі сімох Бенґальців, обвинувачених за атентат на життя бенґальського ґубернатора, сер Джана Андерсона, виявилися в цілій повноті ворожі настрої Індійців проти Великої Британії. Два підсудні признались до вини, і виявили пляни заговірників. Ґубернатор Андерсон мав стати першою жертвою індійських терористів. Підсудні тягнули жереб, хто з них має виконати атентат на Андерсона. На випадок невдачі атентат мали виконати вдруге. На щастя, Андерсон залишився живим, а терористи опинилися в арешті..

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ НЕ БУДУТЬ МАТИ ОХОРОНИ СВОЇХ ПРАВ

ЛІҐА НАЦІЙ СХИЛЯЄТЬСЯ ДО ЗМІНИ ПАКТУ ПРО ОХОРОНУ ПРАВ МЕНШИН.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Польської заяви про відмову виконувати свої зобовязання супроти національних меншин, які вона взяла на себе за версайським миром, ще не обговорювано докладно в Лізі Націй. Зате поза лаштунками Ліґи в цій справі говорять багато. Югославія і мала антанта будуть підтримувати польську заяву. Деякі держави схиляються до тої думки, що дійсно треба виробити якийсь новий статут у справі охорони прав меншин, який був би обовязковий однаково для всіх держав, членів Ліґи Націй.

Тоді спеціяльне польське зобовязання забезпечити певні права національним меншинам у Польщі буде скасоване. Наскільки можна вже тепер вияснити, ті нові правила для забезпечення прав національних меншин будуть такі, що властиво ні одна з меншин і в ніякій державі фактично не могтиме апелювати до Ліґи Націй вразі невизнання її прав. Тепер Ліґа Націй більше всього занята тим, щоби з приступленням до неї Росії утворити низку нових згод та союзів, які „забезпечувалиб мир" в Европі.

МРІЮТЬ ПРО ЕКОНОМІЧНИЙ ІМПЕРІЯЛІЗМ.

МОСКВА (СССР). — Під головством комісара розбудови індустрії, Орджонокідзе, в Москві зібрався зїзд директорів фабрик та заводів, інжинірів, техніків і ріжних адміністраторів заводів. Зїзд цей присвячено питанню відсталоти від плянів розбудови важкої індустрії. Стверджено, що в робітництва нема запалу до праці, а так звані „ударні бриґади", себто праця навербованого й заагітованого робітництва для прискорення продукції заводів, приводить лише до нищення матеріялу й до вироблення фабрикатів невисокої вартости.

Теперішня продукція у фабриках важкої індустрії така, яку може видати робітництво, працюючи нормально від чотирох і пів до пятьох годин денно. Тимчасом робітничий день у фабриках установлений тепер від 6 до 7 годин. Отся повільність у праці також приводить до того, що большевики відстають від своїх плянів розбудови індустрії.

Та поза тим усі бесідники говорили, що другу пятилітку Росія має скінчити за чотири роки. Після того Росія стане „найбільшою індустріяльною державою в Европі". Так говорять бесідники, хоч разом з тим признають, що теперішня продукція важкої індустрії не виплачує навіть інвестиції на нії.

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЦЕРКВА ПРОТИ РЕЖІМУ ҐІТЛЄРА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Синод евангелицької церкви виступив рішучо проти диктатури в церкві ставленика ґітлєрівського уряду, епископа Мілера, а також проти самої влади наців, яка мовляв, старається дочіпити до християнства північне поганство. Синод закликає пасторів церков і вірних боротися проти накиненого церкві епископа Мілера та проти спроб уряду споганити християнство.

Таким чином боротьба між протестантською церквою й урядом наців заєдно розгоряється, не зважаючи на всі репресії, яких уряд і призначена нею церковна влада вживають.

НЕМА КІНЦЯ ШИБЕНИЦЯМ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Суд у Леобені, біля Відня, засудив на кару смерти через повішення члена партії наців, Макса Кальхера. Засуджено його за те, що він кинув бомбу до парохіяльного дому. Вибух бомби вбив римо-католицхкого пароха.

ЩЕ БІЛЬШЕ ЗАПЛУТУЮТЬ СПРАВУ СТАВІСЬКОГО.

ПАРИЖ (Франція). — Слідча комісія в справі вбивства, чи самогубства слідчого судді Принса оголосила протокол своєї праці. З величезного протоколу видно ті заходи, які робила комісія, щоб розкрити тайну смерти судді, в якого руках була справа міліонових шахрайств Ставіського. Та з того протоколу не видно, щоб комісія прийшла до якогось конкретного висліду в справі смерти Принса.

У звязку з шахрайствами Ставіського повалений був французький уряд і приплутано до справи кілька бувших міністрів, парляментарних послів та визначніших політиків і фінансістів.

ЯПОНСЬКІ ЛІТАКИ В МАНЧУКУ.

ХАРБІН (Манчуко). — До столиці Манчука прилетіли сімдесять военно-морських японських літаків. Вони прилетіли сюди в той день, коли уряд Манчука заявив Росії протест проти фортифікації одного острова на ріці Сунгарі, який Манчуко визнає своїм.

Японці заявляють, що прибуття їх літаків до Манчука не має нічого спільного з тим ультиматом. Це мовляв, лише „приятельська візита".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИКИ Й ВИБОРИ

З нагоди наближаючихся осінніх виборів розіслала Американська Федерація Праці до всіх цьогорічних кандидатів до конґресу квестіонар, котрий має розяснити відношення кождого кандидата до робітництва.

Американська Федерація Праці не питається загально, як вони будуть ставитися до робітництва. Вона вже знає згори, що, діставши такий запит, кождий наговорив би великих слів велику силу про свою велику приязнь до робітників. Вона знає, що такі загальні заяви нікого до нічого не зобовязують, ніколи нікого перед нічим не здержують.

Тому Федерація Праці домагається відповідей на певні, специфічні запити, які видвигнула біжуча політика Америки. Федерація Праці питається кождого кандидата: Чи ви, пане, будете стояти за те, щоби в кодекси ріжних промислів поміщено постанову про обмеження часу праці до 30 годин на тиждень? Чи будете ви стояти за пенсії на старі роки? Чи будете ви стояти за обезпечення проти безробіття? Чи будете ви за заборону компанійних юній?

На такі й тим подібні питання не можна відповісти викрутом. Тут відповідь може бути тільки або „так" або „ні". Того роду ясна відповідь може вже кандидата до дечого зобовязувати: нею вже можна потім міряти поступки конґресмена чи сенатора.

Поступок Американської Федерації Праці є вже освячений півною традицією, себто його практикується вже від довшого часу. Перед заведенням цеї практики пробовано вирішувати справу постановою, що кождий робітник повинен голосувати тільки на такого кандидата, що є членом юнії, що самий має юнійну карту. Коли показалося, що й з юнійною картою можна працювати проти робітництва, постановлено голосувати на кандидатів, які дадуть відповідну відповідь на поставлені питання.

Що ця практика має свої недостачі, видно вже на перший погляд ока, коли уявити собі таку можливість, що всі противні собі кандидати заявляться за юнійну політику. Тоді перед робітником далі буде стояти питання, на котрого „приятеля робітництва" голосувати. Крім того навіть найкращі провідники не дають робітництву ґарантії, що вибраний кандидат буде справді попирати робітників. Умови американського законодавства дають preріжні ключики вдавати, що робиться одно, а робити інше.

Подібної тактики „попирання своїх приятелів та карання своїх ворогів" держалося колись англійське робітництво, але з часом живий досвід навчив його не шукати приятелів у рядах старих партій, удержуваних і ведених іншими клясами, а не робітництвом. Здається, до цього висновку доведе колись досвід і робітництво Америки.

Е. Онацький.

КОРПОРАТИВІЗМ.

II.

Від середньовічних корпорацій до модерного синдикалізму.

У попередній статті ми зазначили, що остаточний удар корпораціям, як професійним організаціям середньовіча, завдала французька революція 1789 року та робота енциклопедистів, що її попередила.

Енциклопедисти, яких вплив на політичний і суспільний розвиток Европи був величезний, знаходилися самі під впливом англійських економістів, як Сміта та інших, котрі вважали, що в економічному житті, як і в політичному, треба виходити з засади „свободи", і що ця засада свободи є здатна направити ціле економічне життя, так би мовити автоматично, самою грою економічних „факторів". Отже треба було, на їх думку, перш за все пірвати з тими формами примусу, що були нерозривно звязані з існуванням професійних організацій. В славнозвісному засіданні генеральних станів Франції, 4 серпня 1789 року, шляхта й духовенство проголосили урочисто скасування всіх своїх привілеїв і спеціяльних прав, а 17 березня 1791 року був виданий закон, що касував усі корпорації й проголошував абсолютну свободу праці й промисловости.

Проголошення свободи праці й промисловости привело дуже скоро в Парижі й в інших осередках до скликання спільних зборів промисловців і робітників одної і тої самої категорії для обговорення їх спільних інтересів. Але ексцеси, яким віддавалися деякі групи робітників, примусили паризький магістрат видати 22 квітня 1791 року заборону робітникам витворювати якінебудь організації. Дня 14 червня 1791 року конституційні збори зі свого боку заборонили робітникам якінебудь професійні організації. Цей закон, відомий під назвою закону Шапеле, мав силу спершу тільки для самої Франції, але — з поширенням ідей французької революції — набрав величезного значіння і для цілої Европи, і саме тому вважаємо потрібним спинитися трохи докладніше над змістом і мотивуванням цього закону.

В поясненню до нього Шапеле твердив ось що: „Без сумніву всім громадянам повинно належати право зборів; але не можна дозволяти громадянам деяких професій збиратися для охорони їх **уроєних** спільних інтересів. В державі корпорації більше не існують, а існують лише **окремі** інтереси кожної особи та спільний державний інтерес. Не можна нікому дозволяти накидати думку про якісь-там іще посередні інтереси і відділяти від держави духом корпорацій".

В артикулі 2 цього закону читаємо: „Заборонюється громадянам одної і тої самої категорії чи професії, підприємцям, що ведуть якусь справу, робітникам та ремісникам іменувати на випадок сходин голов, секретарів чи синдиків, тримати реєстри, видавати накази чи постанови, виробляти статути в охороні їх **уроєних** спільних інтересів".

Суперечність тут кидається кожному в очі: уряд, що проголошує „свободу", в імя тої самої „свободи" **забороняє** громадянам обєднуватися, вдаючи, що їх спільні інтереси є лише „уроєні" інтереси!

Мусимо відзначити ще й іншу рису цього закону, що менше кидається в очі, але є неменше характеристична для всіх тих „демократично-ліберальних" держав, що повстали чи переорганізувалися на підставі засад французької революції: інтереси держави й інтереси особи складають два протилежні бігуни: між ними нема ніякої посередньої інституції чи органу, тоді, як у пізнішому синдикалістичному русі, особливо в його італійській формі, ми знаходимо ствердження абсолютної **необхідности** посереднього органу, чи низки органів, себто саме тих професійних організацій, синдикатів чи корпорацій, звязаних між собою гієрархічним ланцюхом.

З інших помилкових засад англійської ліберальної школи, принятих і поширених діячами французької революції, треба особливо відзначити — через їх негативний, шкідливий вплив на розвиток професійних організацій — засаду натуральної рівности людей та визнання праці за звичайний крам для купівлі і продажу.

Ліберали твердили, що всі люди з народження є рівні, а ріжниці між ними походять лише з виховання, з впливу законів, з оточення і т. д. Отже досить булоб усунути всі оті ріжниці у вихованні та оточенні, щоби всі люди однаково розвинулися в інтелектуальному й моральному змислі і давалиб максимум того, що дає якась одна людина в упривілейованому становищі.

Цілий пізніший досвід виказав, що люди народжуються все з рівними здатностями й нахилами, і що лиш організація дає можливість людині з середніми здатностями дати максимум того, що вона може дати.

Щож до праці, як обєкту продажі-купівлі, то треба зрозуміти, що робота є перш за все виладуванням чи пристосуванням людської енерґії, її психічних (духових) здатностей, що в своїй сукупности творять людську **особу.** Тому, якщо при продажі якоїсь речі ми маємо до діла дійсно з крамом, випродукуваним з певною метою, то при продажі роботи ми маємо справу з продажем самої людської особи, її психічних, інтелектуальних і фізичних сил, які не можуть бути обраховані на гріш, бо в ріжних моментах, в залежности від психічного наставлення людини, вона може витворювати дуже відмінні цінности. Відношення до роботи, як до краму, не звертає уваги на оті психічні відмінности ріжних людей і нищить людську особистість.

Таким чином знесення старого корпоративного ладу замісць привести до обіцяної рівности, витворило незвичайно пригожі умовини для найбільшої соціяльної нерівности, яку тільки можна собі уявити; вона межувала з умовинами стародавнього рабства та забезпечувала панування економічно сильніших. Скількість тих, що могли дійти до створення свого власного підприємства, всупереч передбаченням Сміта, не росла а все зменшувалась. І економічно сильніша кляса підприємців, користуючися своїми впливами в урядах, почала все частіше зловживати своїм становищем панів ринку, де вони накидали ті умовини, які їм більше подобалися. Все зростаюча конкуренція підприємств постійно погіршувала ці умовини праці, приводила до масового збідніння робітництва та рекрутування нових дешевших кадр серед молоді і селянства. З поширенням машиної праці дорожчу роботу чоловіків почала заступати дешевша праця жінок і недолітків. І коли робітники, виходячи з поширеного погляду на працю, як на крам, намагалися піднести оплату праці, зменшуючи скількість цього „краму" на ринку праці, влада суворо карала їх за нарушення закону про заборону асоціяцій. Коли ж пізніше цю заборону знесено, то страх втратити вкладки в касах допомоги і кредит по крамницях при фабриках, які то крамниці належали підприємцям, котрі були також власниками робітничих помешкань, ставив часто непереможні перепони для поширення духа професійних орґанізацій. В липні 1841 року на півночі Англії 40 тисяч робітників звільнено впродовж одного тижня, щоби примусити їх розвязати їх професіональну орґанізацію.

Наслідки такого стану річей були певно не ті, що їх мабуть надіялися творці ліберально-демократичних доктрин французької революції. Брак виховання в дітях, що мусіли підлітками йти до фабрик, занепад родинного життя внаслідок того, що жінки мусіли також іти до фабрик, все зростаючий мур між робітничою й іншими клясами привели робітництво до повного занику суспільного й національного чуття. В лоні одної й тої самої нації формувалися фактично дві нації: одна пануюча, друга опанована, з відмінними формами життя, з відмінним мисленням, відмінними ідеалами, з відмінними віруваннями. Перша мала в свойому розпорядженні всі добра цивілізації, друга — бачила тільки її найгірші сторони; перша дивилася на другу з почуттям жаху і призирства, друга на першу — з почуттям невгамованої ненависти.

Отже нема чого дивуватися, що такий стан річей мусів породити реакцію і що в робітничій клясі почали все частіше зявлятися люди, що намагалися поліпшити її матеріяльний стан і перевести в життя її ідеали. Одним з перших засобів для цього мала бути професійна орґанізація. В Англії вже в 1824 році робітничі орґанізатори добиваються знесення заборони асоціяцій для робітників, а 29 червня 1871 року виходить закон про Трейд Юніон, від якого починається в Англії нова доба синдикального життя. В Франції закон про цілковиту свободу синдикалістичних організацій виходить 25 травня 1864 року. Поволі синдикалістичний рух вступає по всіх країнах у правильно зорганізовані рамці і згодом розростається до тої міри, що починає знову загрожувати самому існуванню ліберально-демократичних держав.

В ріжних країнах синдикалізм приймає ріжні форми і змагає ніби до ріжних цілей, але коли ми проаналізуємо всі ці форми і визначимо окремі етапи синдикалістичного руху, на яких спинилися відповідні вияви синдикалізму по окремих країнах, то побачимо, що **всі** форми синдикалізму спираються на професійних орґанізаціях, які носять звичайно назву **синдикатів**, і що всі вони ведуть до одної, хоч і не завжди сформульованої цілі: до **перетворення парляментарної держави з її засадою рівности всіх громадян, незалежно від тої функції, яку вони повнять у нації, в державу синдикатів, побудовану на відповідному представництві ріжних суспільних ґруп** (ні окремих осіб), **у залежности від їх суспільно-національної ролі й значіння.**

(Кінець буде).

УКРАЇНА.

Україна — мій рідний край.
Широкий степ в синяві мріє,
В душі моїй неначе рай
Любовю все жевріє.

Україна і рідне слово:
Дорожчі скарби чи є в світі?
Чужа країна і чужа мова
Не гріє і не світить.

Україна! Хто її син,
Чи то донька, а не кохає
Її краси рідної мови,
Це яничар. Нехай сконає!

Україна — це наша мати,
Любім її, як рідну неньку!
Деб ми не були, мусим знати
І шанувати мову рідненьку.

Україна — це слово чар.
Хто України не кохає,
Скарай тих, Боже, громом з хмар,
Нехай і сотий памятає.

Дм. Захарчук.

БАГАТИЙ ВОЛОЦЮГА.

Біля Шатляроль у Франції знайшли у стіжку сіна мужчину, що давав слабі знаки життя. Перевезений до шпиталю, він помер на запалення легенів. Пізнали в цьому волоцюгу, що наймався до селянських робіт, ніколи не спав під дахом і скитався з місця на місце. В кишені волоцюги знайшли кілька зашитих пачок, в яких були сховані банкноти на 41,300 франків.

Володимир Левицький, У. С. С.

В „СОЮЗНИЦЬКИХ" ТАБОРАХ ДЛЯ ПОЛОНЕНИХ ТА ІНТЕРНОВАНИХ

(4)

Не є вони подібні до галицьких польських шовіністок. В нашому бараку трапляються вже кілька днів досі невислідженi крадіжі ріжних річей. Освіта та товариська оглада багатьох старшин дає багато до побажання. Не велика дивота цьому, коли брати під увагу, серед яких страшних умовин творився старшинський корпус армії У. Н. Р. Також при роздачі обідів діються випадки, які кидають погану тінь на деяких із них. Тому саме домагання старшинської комісії для провірення ступнів стало знову актуальне. Для жонатих старшин призначено три села оподалік Каліша. Там жиє також комендант волинської дивізії, полковник Загродський, та його помічник ґен. Галкин. З цього сміється майор Калінський та дивується, як може ґенерал підлягати полковникови. Наш уряд дістав від Польщі 20 міліонів марок на армію та міністерства. Однак з досвіду знаємо, що нам попаде мала частина. Ґен. Удовиченко ще не вернувся з Варшави. Він має привезти також гроші для дивізій, на які ждемо з нетерпеливістю. Вправді в останньому часі покращали харчі, але це мало для здорових українських животів, які звикли „вистелити" добре подення варениками, скупаними в ще смачнішому борщі.

13. XII. — 15. XII. Ходжу до лікаря лікувати зуби. В бараку зимно, тож багато старшин перестудилося. На дворі сильна метелиця-сніговиця з вітрами. Ґен. Удовиченко вернувся з Варшави, де в імені штабу армії говорив у ріжних справах з анґлійськими та французькими амбасадорами й польським командуванням. Оба перші заявили, що їхні держави ще досі **не** визнали У. Н. Р., а попирають її змагання та політику через Польщу! От антантські бандити! Про нашу армію думають як про силу, що її ще прийдеться використати проти большевицької небезпеки, перед якою вони тремтять. Доходять вістки (мабуть пересборщені), що большевики готовляться до весняного наступу на захід. Як доносить часопис „Дас нає Руслянд", збирають комуністи 80 дивізій у районах над польською границею. При розгромі армії московського ґен. Вранґеля на Кримі минулої осени попали в руки большевиків величанські запаси французької зброї й технічного майна. Наступ червоної кінноти на царські недобитки був такий наглий, що більшість офіцирні згинула, стріляючи один одного або кидаючися в Чорне море. Це діялося тоді, коли переладовані антантські кораблі мусіли швидко й ненадійно відчалити від берегів. Часопис нарікає, що анґлійські кораблі брали тільки своїх горожан і ця обставина причиниться до великої ненависти між анґлійським і московським народом. Польські марки-гроші падуть що дня.

16. XII. Змінна погода на дворі, а також в політиці. Сьогоднішній часопис „Жечпосполіта" приніс сензаційно-фантастичні новини. Василько зі Швайцарії, а Марґільоман з Анґлії приїхали до Петлюри, щоб намовити його до уступлення. За границею мала би тоді бути основана нова директорія без Петлюри і Макаренка. Увійшлиб до неї: Андрієвський, Петрушевич, Швець і Скоропадський. В Тарнові скликується Найвищу Раду У. Н. С. Ґенерала Омеляновича-Павленка (старшого) покликано до Варшави на конференцію з представниками антанти. Це все мало би означати нову політичну орієнтацію в рядах уряду У. Н. С. Цікаве особливо те, що польські часописи від деякого часу містять нотатки про задумане уступлення Петлюри, а також вичисляють його промахи як головного отамана У. Н. Р.

17. XII. До нас приходив знов якийсь польський ґенерал. Вони забезпечуються на всякий випадок на весну, бо сподіваються большевицького наступу. — Анґлійська місія методистів занялася допомогою родинам жонатих старшин.

18. XII. Сьогодня щеплять нас знову проти холери і тифу.

20. XII. Мене приділено в штаб ґрупи Військ У. Н. Р., яка утворилася зі всіх відділів, що знайшлися в таборі. Перекладаю ріжні документи з польської мови на нашу й навпаки. В таборі заложено старшинську школу, до якої мусять ходити всі старшини без заняття. Сотник Дуґкевич привіз 125,000 марок і 5 міліонів карбованців для цілої ґрупи. Призначених польським урядом 25 міл. марок наші досі не одержали. Ґен. Удовиченко виїхав у службових справах до Парижа. Там ідуть важні наради політичного та військового змісту. Ґен. Галкин обняв тимчасово команду ґрупи, яка підлягає Удовиченкови. У волинській дивізії стрітив я недавнього товариша по ґімназії, хор. Грицину.

22. XII. З лихої їжі, та перепрацювання хворію не на жарти.

24. XII. Латинський Святий Вечір. Поляки готовляться до свят. Ми дістали наперед харчі на цілий тиждень, бо завідуючі харчовими складами Полячки їдуть на святочну відпустку. Наші старшини пішли до знакомих польських родин на вечерю.

25. XII. Обоз наче завмер, бо вся сторожа й команда святкують дома, або в місті гучно. Нині можна всім іти до костела без перепусток. До табору приїхали хорунжі Баржановський і Гасан, який був важко ранений в ногу в нашому останньому відвороті. Досі були вони в таборах в Пикуличах і оповідають про голод, бруд та злодійства в харчових складах у тамошніх таборах. В таборах перебуває запорозька дивізія, яка має між собою дуже неспокійний завзятущий елемент. Тому приходить там часто до войовничих виступів проти сторожі табору та між собою. Годі цьому дивуватися, коли зважити, що запорозька дивізія — це переважно повстанці-добровольці.

26. XII. Останніми ночами падуть теплі дощі. В місті велике болото, але зате в природі пахне зашвидко весною або пізною осінню.

27.XII. Отворено старшинський клюб і буфет, де можна все купити, колиб тільки гроші на це були. Та ця недостача тільки для молодших старшин, бо всякі інтенданти, обозні і т. п. бавляться кожного вечора гучно, а часом навіть непристойно.

(Дальше буде).

ЯЗВА ДУХА ВШЕХПОЛЬСЬКОСТИ

Історія, кажуть, добрий учитель. Але треба зазначити, що вона не багато має добрих учнів. Більшість її учнів, особливо тих, які в політиці не мають певної лінії поведінки, певних засад, а кождого разу хитаються від одної „нагоди" до другої, називають опортуністами. Найбільше їх породила війна, а потім повоєнне лихоліття. Серед Українців не бракує таких опортуністів взагалі, а зокрема тих, котрі думають, що українську справу можна робити, спираючись на Польщу. Забувають, вони, що польська душа розіджена язвою духа Сенкевича, не кажучи вже про ріжних польських істориків, політиків і т. п., які ідею „історичної Польщі" на всякі способи пропагували й смакували довгі десятки років.

Ота язва польської великости й месіянства розіла душу кождого польського діяча, навіть кождого „свідомого" польського обивателя, так, що на неї ліку нема. Виховані на проповідях, що вернеться та блискуча Польща, що „так хоробро нобивала" німецьких лицарів, Турків, Татарів і непокірних „хлопів" та „гайдамаків" Українців з їх ріжними „розбишацькими" гетьманами й отаманами, які „лицарськости" Польщі хотіли поставити своє „степове дикунство", Поляки невилікувально хорі на імперіялізм. Зрозуміло, що польське панство через бажання далі володіти українськими землями та панувати над українським народом, а польський обиватель через віру, що велика історична Польща стане для нього ліком від усіх політичних, економічних та інших недуг, мріють і працюють для відродження „історичної Польщі". Отже, на думку всіх Поляків, для їх загального добра повинна існувати Польща разом з Литвою й Україною в формі тієї політичної трійці, яку „витворив хід самого політичного життя, як природній наслідок польського політичного духа і його ґенія". Всі Поляки без винятку вірять, що той дух не вмер і що політична історія Польщі мусить вернутися на старий „історичний шлях".

Тому кождий „щирий" Поляк уважає своїм ідеалом, завданням і обовязком боротися за велику Польщу, памятаючи традиції своїх предків. Ріжні партії й групи по свому розуміють спосіб створення тієї „триєдиної" Польщі, а тому вони розходяться лише в способах, а не в меті. Не має значіння це, чи Пілсудський ходив на Київ з Петлюрою, чи він тепер збирається виряджатись туди в новий похід з Гітлером для „вратування України", бо мета в нього була й буде одна й тасама. Українська територія мусить припасти до рук Польщі, а український нарід — це „бидло", яке має служити Полякам. Ця основа ідея польських діячів жие тепер і ніколи не вмирала, лише її в ріжні способи інтерпретовано.

Про це Поляки часто цинічно отверто пишуть тепер, писали вони й раніше. В звязку з тим, що тепер знову говорять про можливість японського конфлікту з Росією і дехто вже на нього числить, варто пригадати те, що писала польська преса підчас російсько-японської війни в 1905 році. Тоді, наприклад, у газеті „Пшеґльонд Вшехпольскі" писав Ястшембец таке „Нехай но зміниться в російській державі політичні умови, то хвиля польської кольонізації, хліборобської й промислової, широко попливе на схід сонця: на Волинь, Поділля й Україну. А від тієї хвилі знову пічне ширитися польська культура, здобуваючи й обновлюючи втрачені „постерунки"... Волинь, Поділля й Україна — то землі не чужі, а польські, политі польською кровю; є на тих землях не якийбудь окремий нарід — „Русини", а простий „етнографічний матеріял", який польська культура переробить на Поляків так, як за Дніпром московська культура переробить його на Москалів. Так званих „Українців" нема, бо нема української інтелігенції"...

Вся польська історія до останнього часу вказує на те, що Поляки не лише проповідують так, але й поступають відповідно до своїх „вшехпольських" ідеалів. Після 17. жовтня 1906 року (перша російська революція) на вулицях Варшави можна було бачити величезні демонстрації Поляків. Тисячі народу, з духовенством на чолі, ходили по всіх вулицях та з піснями й гимнами носили не лише свого білого орла, але й герби Литви й України. Тоді, як і завжди, в уяві кождого Поляка-патріота Польща знову злилася в триєдину державу.

Отже, коли тепер ні Україна ні Литва не хочуть „приєднатися" добровільно до Великої Польщі, то це значить, що ті „хами", „гайдамаки" й „бидло" збунтувалися проти неї й тому їх треба силою, обманом і обіцянками-цяцянками приборкати до рук. Отака основа польської політики була, є й лишиться далі. Можна лише з огірченням ствердити, що маємо ще багато таких, яких історія нічого не навчила.

В. К.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Далеко від своїх людей, у середній Монтані, помер по операції дня 4. ц. м. **Сава Чарнецький**, український ренчмен (великий землевласник). Оставив вдовою жінку і велике господарство.

Покійний походив з Галичини, де він родився і зріс. По укінченню вчительської семинарії прибув до Америки. Тут він вложив багато праці як один з організаторів У. Н. Союза, а також як співробітник „Свободи". Був відомий зі своїх гумористичних шів і оповідань з життя наших і жидівських іміґрантів. Підписувався дуже часто „Сава Чалий".

По кількалітній праці при „Свободі" перенісся він на свіже повітря до Киева, Норт Дакота, де поселився між українськими сектантами - евангелистами. Там він розвів народню роботу, зорганізувавши читальню та просвічуючи менше свідомих братів. Дакотські голі степи були йому мало до вподоби, отже десь двацять літ тому перенісся дальше на захід, до Монтани, де біля Ґілтедж набув великий обшар землі і ренчував, тобто займався випасом скотини, на чім за добрих часів робив маєток. Хоч так далеко від своїх людей, Покійний тримав звязок з українським народнім рухом, читав часописи листувався і підпомагав народнім змаганням тихенько, але щиро. Зі смертю Сави Чарнецького візйшов у могилу один з передових перших іміґрантів, котрих число рідніє з ходом часу. Ті, котрі знали Покійного, приймуть цю вістку зі смутком, бо він був одним з вірних синів України.

В. Г.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відбувся Славянсько-американський День.

В неділю, дня 16 вересня, прибуло яких 1,000 осіб, славянського походження, до Нешенел Гол Парк, у Вінфілд, Л. Айл., щоби покласти основи славянського обєднання в Ню Йорку. Прибули представники кількадесятьох славянських орґанізацій з їх родинами та знайомими. Погода не була сприятлива, тому мабуть не прибуло стільки народу, скільки комітет отого „Славянсько-американського Дня" надіявся мати.

Отсей день складався з двох частей: забавової в галі й вічевої в городі. Промовляло кільканацять бесідників, представників ріжних славянських орґанізацій, головно славянських демократичних клюбів. Були теж американські бесідники, головно кандидати до есемблі й стейтового сенату. Виступали й українські кандидати до есемблі: адвокати М. Пізнак і В. Ярема. Вічеву частину відкрив адв. М. Пізнак від імени Злученої Ради Славянських Демократичних Клюбів і запропонував на предсідника нарад визначного чеського політичного діяча, д-ра Дж. Степіту, яку то пропозицію принято через аклямацію.

Д-р Степіта виголосив програмову довшу бесіду на тему потреби обєднання Американців славянського походження. Потім уділив слова як першому бесідникови адв. Пізнакови, підкресливши його заслуги на полі обєднання славянських клюбів. Адв. Пізнак згадав за край своїх батьків—Україну, як теж про ролю Славян в історії Европи, а потім перейшов до положення Славян в Америці. Підніс, що тут Славяни не відграють ні в політичнім ні культурнім життю тої ролі, яку повинні відгравати за традицією і своїм числом.

З українських бесідників виступав іще посол до пенсилванийської леґіслятури, п. Малина, котрий розповів про ті успіхи, які осягнули Славяни в Пенсилвенії. Він радив Славянам у Ню Йорку піти тим самим шляхом, щоби потім можна було довести до обєднання Американців славянського походження у всіх східніх стейтах.

Адв. Ярема взивав тих, у яких жилах пливе славянська кров, щоби виявили свою славянську солідарність при виборах і голосували на кандидатів славянського роду.

Відомий приятель Українців, суддя Обервеґер, дав признання тим, що взялися за обєднання Американців славянського походження, бо тільки збудувавши силу, можна буде добитися славянській крови в Америці тих прав, які їй ґарантує американська конституція.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Успіх обєднаної акції.

Перед кількома тижнями був у „Свободі" допис про те, що централя в Нюарку має влаштувати пікнік, з якого дохід з розпродажі тікетів товариства задержать собі, а дохід з буфету, по покриттю коштів, буде висланий для голодуючих у старім краю, на інвалідів та Рідну Школу.

Згаданий пікнік вже відбувся. І певно цікаво буде знати не лиш для нюарських Українців, але також для позамісцевих громад, чи варто в такий спосіб такі підприємства робити, чи можуть вони оплатитися, чи є яка користь з того і кому. Та хай факти говорять за себе.

Зачнемо від забави. Місце на пікнік вибрано що найкраще, без огляду на кошт. Простору було доволі, лавок та дерев подостатком, була величезна галя до танців і першорядна музика. Програма була ріжнородна, а уложена так, що всі, старші чи молодші, мали нагоду добре забавитися. Такої вигоди та забави ніяка орґанізація поодиноко дати не булаб у силі. Отже публика скористала, бо за свої гроші бавилася так, як ніколи передтим. Орґанізації скористали, бо гроші за тікети задержали собі, збогачуючи тим свої каси. Ті, що не злучилися разом, тепер жалують, що не скористали з нагоди.

З буфету вплинуло досить не лише на покриття видатків, але ще й лишилася надвишка і централя пересилає через Обєднання до старого краю такі суми: На голодуючих $25.00, на політичних вязнів $20.00, на Рідну Школу $20.00. Отже вийшла користь і для старого краю.

Коли централя вперше порушила згаданий проєкт, дехто віднісся до цього байдужно, бо не вірив, щоби це можна було перепровадити. Тепер факти неодному отвирили очи, а загал переконався, що в єдности при чесній роботі можна доконати неодної річи, про яку одинцем годі булоб навіть подумати. Загал так захоплений тою справою, що не тільки бажає, щоби в будучности подібні підприємства робити в такий самий спосіб, всі разом, але рівночасно люди домагаються, щоб централя занялася теж будовою Народнього Дому в Нюарку, якого тут так потрібно.

І знов один примір більше, який показує нам, що добре насіння видає добрі плоди, а добра робота — добрі успіхи. Всі бачать, що в згідній праці є добробут, а в єдности сила; що тільки через лучність та централізацію зможемо належито виконати наш обовязок супроти нашої вітчини, нас самих та наших дітей.

Центральна Рада в Нюарку взиває тих кілька орґанізацій, які ще до централі не належать, щоби негайно вислали своїх делеґатів і разом з нами працювали для загального добра.

Подав з рамени Центральної Ради в Нюарку:

адв. В. Кузьма.

Проф. А. Ганка влаштовує **КОНЦЕРТ** зі своїми учениками для Комітету Допомоги Лемківщині **в суботу, 29. вересня 1934** в галі при 334 Іст 14-та ул. в Ню Йорку, в годині 7-мій ввечір.

Другий Концерт відбудеться під зарядом **Союза Українок**, від. 18 в Джемейка, Н. Й., **в неділю, 7-го жовтня 1934 р.** в годині 4-тій пополудни в Foresters Hall, 91-11 — 101st Ave. (bet. 91—92 St.), Ozone Park, L. I., N. Y.

Проф. Ганка має своє студіо під ч. 10737 — 114th St., Richmond Hill, N. Y.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ?

(Запит до старшого покоління).

Чому ви так мало дбаєте за свій рідний край, за своїх батьків і за свій український рід, коли самі змінюєте своє українське імя? Таж у той спосіб фальшуєте американську статистику! Бо хто визнається по тих змінених іменах за яких 100 років у тім, хто є в Америці з українського роду?

Чому не говорите далі зі своїми дітьми українською мовою і чому не вимагаєте, щоби вам діти тою мовою відповідали? Американською мовою говорить дитина в школі, на вулиці, при забаві чи при роботі. Одинока нагода говорити по українськи, це зі своїми батьками. То чомуж не припильнуєте цього?

Дмитро Захарчук.

ВБИВ, АЛЕ ЗА ЩО?

Без сильних підвалин нема сильного будинку. І нема сильного й здорового народу. Підвалини під сильну націю мусять бути з трівкого матеріялу. А є ним характер і освіта. Думаю, що характер є куди важнішою прикметою. Бо бачу, що маємо нераз і високо освічених людей, а користи з них ніякої. Навпаки, вони ще наносять велику шкоду. Маю тут на думці головно нашу народню справу, а зокрема нашу боротьбу з окупантами. Бо за що вбив недавно молодий студент-Українець директора української ґімназії — теж Українця? Чи не за його безхарактерне поведення в українській справі? Чи не за компромітуючі зізнання директора в суді на розправі в справі вбивства совітського консулярного урядовця? Чи не за те, що видавав українську молодь польській владі? Отой крок, без сумніву траґічний, зрозуміємо тільки тоді, коли вглянемо в нашу історію, в нашу боротьбу за визволення і переконаємося, що наше таке довге поневолення є теж вислідом нашої безхарактерности, оттого, що ми за почести і посади йшли на службу нашим ворогам.

Хто дорожить будучністю нашого народу, той не хоче допустити, щоб ота історія з нашою безхарактерністю знову повторилась. І от тому приходить у нас і до таких траґічних випадків, як згадане вбивство.

Н. Костів,
Озон Парк, Н. Й.

ПОРА ЗАЧАТИ НОВУ АКЦІЮ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

Кождий з нас уже читав про те, яке враження викликала в Женеві й у цілім світі промова польського міністра заграничних справ про відношення Польщі до тих міжнародніх зобовязань, які відносяться до охорони національних меншин під Польщею.

Ми читали, що проти польського становища запротестували визначні европейські політичні мужі, представники таких держав як Анґлія, Франція й Італія.

Думаю, що тепер настав час, коли нам, американським Українцям, треба розпочати нову акцію проти Польщі. Можливо, що саме тепер ота акція знайде більше зрозуміння в Америці, як теж у світі. Рідний Край не може сказати свого слова, тому треба це нам за нього зробити.

Михайло В. Гузар,
Ґрейт Нек, Л. Ай.

РЕКОРД ДОВГОВІЧНОСТИ.

В Кабулю жиє Афґанець Гаджі Ґуль, котрий каже, що має 180 літ. Почувається дуже добре і задумує побити всі рекорди довговічности.

Б. Левін.

НА ВІДПУСТЦІ

Пасюкин, писар фінансового уряду, пішов на відпустку. Половину платні дав жінці, купив собі черевики, а шістьлітній донечці суконку. За решту грошей купив від якогось садівника кіш найліпших грушок.

На другий день рано стояв із кошем, повним грушок, позаниваних у папірчики, на базарі між тими, що без дозволу продавали ріжні річи. Першого дня не почувався добре. В голові йому шуміло від голосних криків: „Мухолапки!", „Французькі сливки!"... „ Мило!"... „Найгарніші яблука!" Боліли його боки, ноги геть йому стерпли, бо не привик був стояти. Зовсім чужий здавався йому власний крик: „Грушки! Найліпші грушки!"

Дивне було, що того дня не впав якому сторожеви в руки. Та зате натерпівся багато страху через товаришів, бо крім страху перед сторожем іще збирав страх перед товаришами з уряду. Як лише побачив з далека якого чоловіка з текою під пахою, зараз утікав із свого місця та біг через дорогу, а за ним бігли й усі ті, що продавали без дозволу. Зпочатку не викрили винуватця, та коли це повторилося пятий раз, накинулися на нього:

— Дурень! Штурпак!

А товстелезна купчиха курят станула перед ним і сказала рішучо:

— Коли ти, проклятий осле, ще раз нас налякаєш, кину й тебе й твій кіш через дорогу!

І так він уже два дні викрикав голосно та безжурно: „Грушки! Найліпші грушки!" І вже більше не втікав перед ніякою текою. При кінці відпустки вже взагалі не ріжнився від інших продавців.

Мав іще всього два дні відпустки.

— Як скоро пройшли ті три тижні! — роздумував. — Як продам іще цей кіш, буду мати гарний ґрейцар. Піду викупатися, а завтрішній і позавтрішній день проведу гарно...

І викликував голосно, машинально:

— Грушки! Найліпші грушки!

Біля нього на візку лежали гарні, запашні кавуни, а їх власник викрикував іще голосніше:

— Кавуни, достиглі кавуни!

— Грушки! — старався закричати його Пасюкин. — Груш...

Голос затряг йому в горлі. Йому здавалося, начеб хто стиснув його за горло: перед ним стояв шеф його уряду та купував яблука.

— По чому яблука? — почув Пасюкин добре відомий йому голос.

У цюж мить зірвався зі свого місця і побіг вулицею, як міг скоро. За ним пустилися всі продавці, що продавали без дозволу. Пасюкин не чув, як за хвилину всі кричали на нього за таку нічим не виправдану паніку, як йому погрожували, що поломлять йому всі кости, коли ще раз зявиться на базарі. Та йому було всеодно. Стояв на углі та дивився за своїм шефом, що відходив. Уста його розпучливо шептали:

— Пропало, все пропало! Прожене мене! Такий сором!

Тут йому прийшла думка до голови та з неправдоподібною скорістю побіг за шефом, перебіг його, скрився за другий угол, пождав там на нього кілька хвилин, а потім пішов йому на стрічу, всміхнений.

— Добрий день, товаришу Танасе, ось я саме вертаюся з відпустки, я щойно нині вернувся.

— І що...? — рівнодушно спитався його шеф.

— Вдає, ніби нічого не розуміє — подумав Пасюкин і голосно додав: — Я вернувся нині, добре відпочав собі. Лише на літнищі час минає дуже помало: ніяких часописів, ніяких стріч. Зате там дуже багато грушок. Ось я привіз їх і вам.

— Що? Якжеж то? Чому? — спитався шеф збентежено.

— Ні, ні, не смієте не приняти їх, — настоював Пасюкин. — Я хотів принести вам їх до дому, та ось побачив вас...

— То прошу, одначе грушки коштують гроші!

— Ах, що гроші! Ними кормлять у нас свиней! Стільки їх зародило! Я сам вибрав їх для вас... Може візьмете зі собою? Може ізвозчиком?... Прошу вас лише, будьте такі добрі та скажіть мені, коли можу прийти за кошем...

Шеф подякував Пасюкінови та відїхав із грушками. Степан пішов нахмарений і сердитий до дому. А як припадково сягнув у кишеню та знайшов у ній золото-румяну грушку, завинену в паперець, шпурнув її з усієї сили у недалекий рів.

НОВИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР

ЧУДО СВ. НИКОЛАЯ, написав В. Левицький. Драматична картина на три дії, після апокрифів. Для старших. 12 осіб	20 ц.
МАТИ, драма з народнього життя на 4 дії, І. Я. Луцика. 11 осіб	35 ц.
З ТАМТОГО СВІТА, комедія в трох діях. В. Мартиневича. 15 осіб	45 ц.
ЗМІЙКА, В. Ришкова, комедія на 4 дії. 9 осіб	50 ц.
МОТРЯ, нісценізація історичної повісти Б. Лепкого на 5 картин, осіб 21	35 ц.
КНЯГИНЯ КАПУЧІДЗЕ, фарс на 3 дії. А. Моллер. 10 осіб	45 ц.
ВЕЧІР НА ХУТОРІ, або **Василь та Галя.** Песа на 1 дію. 4 осіб	20 ц.
ШВЕЦЬ ЖЕРДКА, або **Барон на Літниську.** Комедія в 3-ох діях. 12 осіб	45 ц.
ДЛЯ БЛИЖНІХ, драма на 4 дії, Я. Косовського, 13 осіб	30 ц.
СОТНИКІВНА, песа в 5 діях, з історичної повісти Богдана Лепкого. „Сотниківна" перероблена для сцени Олексою Скалозубом, 15 осіб	40 ц.
ЗРАДА, історична драма на 3 дії з часів гетьмана Мазепи, 8 осіб	35 ц.
ВОЄННА ЗАВЕРУХА, трагікомедія на 4 дії зі співами, 6 осіб	25 ц.
ДВА ДОМИКИ И ОДНА ФІРТКА, комедія в 1 дії, Л. Лотоцького, 8 осіб	15 ц.
ЧОРТЕНЯ, комедія в 3 діях для аматорських гуртків, И. Ярославич, 6 жен. 5 муж. (Чортеня написане в цей спосіб, що можна його грати як хто хоче, в 1-ній або в 3-ох діях)	30 ц.
МАРКО СПОТИКАЙЛО, комедія на 4 дії, написав П. Франко, 10 осіб	35 ц.
ВЕРТЕП, песа на три дії, М. Підгірянка	25 ц.
ЛЮБОВНІ ПРИГОДИ, комедія на 2 дії, Ост. Цюка, 5 осіб	15 ц.
НОВІТНІ ЧОРТИ, комедія в чотирох діях, написав А. Данко. Осіб 16	35 ц.

Замовлення слати до:

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

EASTERN LOCARNO...

Last Monday Colonel Beck informed his French collegue of Poland's refusal to join the Eastern Locarno pact. On Tuesday Von Neurath made the same announcement for the German Government. Obviously this was more than a mere coincidence. Poland and Germany are working hand in hand in accordance with concerted plan. Both advance various reasons for their refusal and in neither case is the explanation a plausible one.

The real reason for their refusal to join the nations of Europe in an Eastern Locarno pact lies deeper. It was hoped that this agreement would affirm the territorial status quo on the Continent, pledging the signatories to offer united resistance to a possible agressor. It is known, for instance, that the Soviet Ukraine looms large in Polish-German plans. Eastern Ukraine, today an integral part of the U. S. S. R., was the goal of the German offensive in 1917 and that of Poland in 1920. In 1917 General Groener occupied the Ukraine; in 1920 it was Pilsudski who marched against that Russian State. His defeat in the neighborhood of Kiev put an abrupt end to Polish territorial aspirations for the time being. Later Poland officially renounced all claim on the Ukraine. But recently the Third Reich has turned to the foreign policies of Dr. Alfred Rosenberg and looks to Poland to help carry them out.

With their refusal to join the Locarno pact, both Poland and the Reich serve notice on the world that they have no intention of respecting the territorial integrity of Soviet Russia and the Baltic States. Germany has a covetous eye on the Ukraine's rich coal, iron and wood resources. The grain produced in this Russian province would feed both Germany and Austria. But the Ukraine is just as important to the Soviet Union. Without the Ukraine Russia would be what Britain would be and probably will be, without India. The Ukraine, in other words, is one of the most dangerous points on the map of Europe...

(The Philadelphia Record, September 13, 1934).

UKRAINIAN GROUP WILL MEET HERE.

Democratic Organization State Convention to Open Sept. 29.

The State convention of the Ukrainian American Democratic organization will be held in this city on Saturday and Sunday, September 29 and 30, it was announced today. Cohoes was picked as the convention city at a meeting of the executive committee conducted Wednesday in Albany.

The convention sessions will be held at the new Ukrainian clubhouse at Ukrainian park. Sunday, the second day of the convention is to be proclaimed „Ukrainian Day" in this vicinity. A special program is being arranged for the event. Delegates from all parts of the State are expected to attend the convention.

Anthony Afinowicz has been named chairman of the special committee to plan for „Ukrainian Day." Others on the committee are Mrs. Mary Kushnier, secretary; John Stolar, treasurer; John Urban and Leo Zaviysky of Watervliet and Michael Yanchak and Stephen Bomba of Troy.

(Cohoes American, Cohoes, N. Y., Saturday Evening, September 8, 1934).

ХАТИНА ДЯДЬКА ТОМИ.

В історії світової літератури відома стара повість під тою назвою; вона представляє з себе, так сказати, феномен. З чисто літературного погляду це твір далеко немайстерний і коли міряти його мірою письменницького мистецтва — зовсім слабкий. Та коли в 1851 році „Хатина дядька Томи" появилась на книгарськім ринку, вона зараз же завоювала собі успіх не тільки в Америці, а на всім світі. На протязі одного року в Америці продано її 300,000 примірників, а взагалі досі рахують, що розійшлося поверх три міліони примірників тільки в самій Америці, а більше як по міліонови в Англії, Франції і Німеччині. Перекладено цю книжку на більше як трицять ріжних мов.

Авторка, Гаріет Бічер Стов, писала взагалі багато і залишила трицять томів ріжних повістей, оповідань, драм і начерків, та ніякого захоплення вони в читаючої публики не викликали, і хоч у своїм часі їх читали, то швидко й забули. І навіть між творами Бічер Стов „Хатина дядька Томи" далеко не найліпша, та проте тільки вона одна дала авторці успіх і письменницьку славу.

Гаріет Бічер Стов прийшла на світ і виросла та виховалась у Новій Англії, та пізніше переїхала до Огайо і, живучи в Синсинаті, стрінулася віч - на віч з головною громадською проблємою тогочасної Америки: рабством чорних невільників, Нігрів. На півночі, правда, Нігри були свобідні і туди втікало багато їх з півдня, але саме тоді проведено закон про те, щоби примусово завертати таких утікачів на південь, до їх панів. На тім тлі творилося чимало тяжких людських трагедій і оповідання про пригоди і страждання чорних „дядьків Томів", повернутих назад у рабство, затронули серце письменниці. Взагалі питання невільництва було в той час предметом горячих дискусій. Північні й південні політики старалися дійти до компромісу, назбирувався матеріял, з якого швидко вибухла громадянська війна, але для Бічер Стов це була передовсім справа недолі поневолених людей і співчуття для них. Так повстала „Хатина дядька Томи", низка драматичних і патетичних сцен з життя тогочасних Нігрів, з сентиментом, гумором і передовсім глибоким спочуттям для чорних кріпаків. Хоч авторка стояла осторонь від усякої політики, то публика приняла її повість як вираз протесту проти невільництва, і так почалася її популярність і успіх, який доказує теж залежність слова від життя, звязок поміж письменством і суспільними відносинами.

ФЛІС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

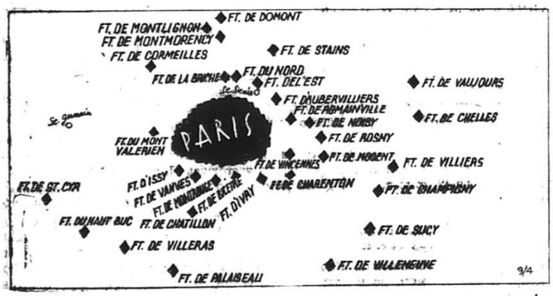
АЛЕНТАВН, ПА.

З Союзового свята на Рідний Край.

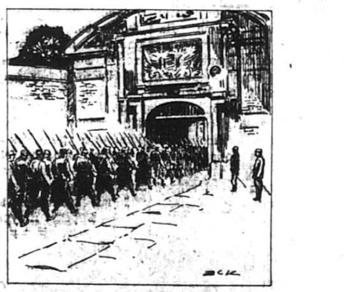
Зприводу свята 40-літнього ювилею У. Н. Союза, відсвяткованого 147 і 151 відділом У. Н. Союза дня 3. вересня, зібрано підчас Служби Божої $6.52, а підчас обіду на галі $13.40 і вислано до Обеднання разом $19.92 з призначенням на допомогу визвольній боротьбі.

Павло Сагоцький,
Анна Пипюк,
секретарі.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 4. ВЕРЕСНЯ. — ПАРИЖ ПРИГОТОВАНО ДО ОБОРОНИ. (52)

В 1870 році Париж мав ближчі форти, які дали можливість Французам боронити свою столицю перед Німцями чотири місяці. Тепер Париж мав іще кілька ліній нових фортів, що були зладжені та узброєні згідно з останнім словом воєнної штуки. В фортах знаходилися значні залоги військ, які були дуже рухливими, що було важне для оборони не лише фортів, але й цілої лінії між фортами. Казали знавці воєнної штуки, що Париж у 1914 році був найсильнішою в світі кріпостю. Французи покладали великі надії на укріплення Парижа, а Німці готувалися до того, що перед ними стане тепер найбільше завдання в цілій війні, щоб захопити цю кріпость. До Відня все більше прибувало українських утікачів з Галичини, які ратувалися тут не лише від московського переслідування, але й від мадярського терору.

Німці відчули, що антантські армії вже приготовились до оборони підступів до Парижа. Перший раз ті армії спинили свій відступ і почали давати все сильніший опір німецькому наступови. На фронті всього 90 миль від Парижа довелось Німцям битися з Французами в такому тумані, що багато вояків згинули від куль та багнетів своїх армій. Тумани ці затримували також німецькі операції в наступі на Париж. Всі були певні, що наступає рішуча година на цілому західньому фронті.

Париж уже цілком приготовився до оборони. Воєнні власти спокійно чекали наближення Німців. Свіжі французькі війська прибували ввесь час з провінції й після докладного перегляду вищої військової влади відходили до фортів, щоб обсадити їх якнайліпше. Перед наступаючою рішучою хвилею всі Французи були дуже уважні й зосереджені. Скрізь панував лад і спокій, та чулося, що вся нація тепер обеднана перед загрозою ворожої навали. Втікачів уже не допускали до Парижа, а вивозили їх окружними шляхами на південь Франції.